



Hvidovre
Lokalhistoriske
Selskab

Avedøre - Hvidovre



FORSTADMUSEET
HISTORIEN I GADEN 

42. årgang - Nr. 3 - 2024



Indhold

| | |
|--|----|
| Formanden har ordet | 3 |
| Lises historie | 4 |
| Nyt fra Forstadsmuseet | 11 |
| Da håndbolden kom til Avedøre | 13 |
| Spurvegården som en del af Hvidovres bygningsarv | 20 |
| Butiksfilm vist på Søvangsgården | 30 |
| Efterlysning | 32 |
| Et liv med cykel | 33 |
| Arrangementer | 34 |
| Bagsiden..... | 36 |

Forstadsmuset:

Alarmpladsen 3, Avedørelejren,
2650 Hvidovre - Tlf.: 3649 0030
E-mail: forstadsmuseet@forstadsmuseet.dk
forstadsmuseet.dk/

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab:

Rytterskolen - Hvidovre Kirkeplads 1,
2650 Hvidovre
hvidovrelokalhistoriskeselskab.dk

Kontingent:

150 kr. + evt. porto / Pensionister 125 kr. + evt. porto

MobilePay nr.: 94672

Jyske Bank: 5025 1028523

Redaktion:

E-mail: hlsredaktionen@gmail.com

Jørgen Snedled (Tlf.: 6178 7548)
Bitten Larsen (ansvarshavende)

Tryk: LaserTryk

Trykt i 825 eksemplarer

ISSN: 1602-7051

ISSN: 2596-5808 (online)

Forsidebillede:

Mindesten for sammenlægningen af Avedøre og Hvidovre (Foto: Jørgen Snedled)

| | Navn: | Telefon: | E-mailadresse: |
|--------------------|----------------------|-----------------|--|
| Formand: | Anders Aalund | 2420 2655 | hlsformand@gmail.com |
| Næstformand: | Karen Johansen | 2992 0417 | katojo@live.dk |
| Kasserer: | Knud K. Sørensen | 4183 3108 | hlskasserer@gmail.com |
| Bestyrelsesmedlem: | Torben Kok Rasmussen | 2070 5435 | rasmussen.tk@gmail.com |
| Bestyrelsesmedlem: | Jørgen Snedled | 6178 7548 | hlsredaktionen@gmail.com |
| Bestyrelsesmedlem: | Poul Sørensen | 2175 7482 | anne1poul@gmail.com |
| 1. suppleant: | Annelise Wildenradt | 2650 7418 | awildenradt@hotmail.com |
| 2. suppleant: | Stig Sørensen | 2614 9126 | stigsor@gmail.com |

Arrangementer:

Tilmelding online på
hls.nemtilmeld.dk/

Kontakt evt.

Karen Johansen eller
Anders Aalund

Scan og tilmeld



Vi har en sponsoraftale hos **NemTilmeld** og får dermed - uden betaling - adgang til NemTilmelds tilmeldingssystem til alle vore arrangementer.
- Læs evt. mere her:
nemtilmeld.dk/

Blad 2024 nr. 4

Deadline: Uge 43

Omdeles fra: Uge 48

Formanden har ordet

Anders Aalund



Kære læser

Normalt omtales forsidebilledet ikke på denne plads, men intet er jo statisk. Som det fremgår af teksten på stenen, der er opsat

på hjørnet af Avedøre Tværvej og Byvej, markeres det, at Avedøre og Hvidovre den 1. april 1974 blev sammenlagt. Stenen vil fremover minde om, at netop den dag fik kommunen sin nuværende størrelse.

Selve stenens historie kan du læse om på bagsiden af bladet.

Den 20/6-2024 var dagen hvor stenen blev afsløret af borgmester Anders Wolff Andresen og museumsinspektør Biten Larsen ved et fint arrangement på arealet tæt ved stenen. I deres taler kom begge ind på avedøreborgernes evne til at holde sammen og give udtryk for deres særkender og styrker. Der er stadig enkelte, der mener, at Avedøre ikke rigtig anerkendes fuldt ud af Hvidovre, men mon ikke den generelle holdning er den, at vi borgere i Hvidovre Kommune udgør et hele.

Der var 2 lagkager pyntet med den check, kommunen udstedte til Glostrup Kommune i anledning af sammenlægningen. Yderligere 2 var pyntet med den tekst, der står på mindestenen.

I 2010 besluttede "Avedøreselskabet – Lokalhistorie i Avedøre" på en ekstraordinær generalforsamling den 26. januar at nedlægge sig selv og blive en del af Hvidovre Lokalhistoriske Selskab. (Se side 12).

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab deltog med en pamflet skrevet af Karen Johansen. Vi havde lånt kommunens kampagnecykel, hvor vi havde en lille bod. Der var stor interesse og nye medlemmer blev det da også til.

348 gæster for at være helt nøjagtig besøgte udstillingen om "Forretninger på villaveje" på Hovedbiblioteket. Et besøgstal vi er meget glade for. Der kom en del kommentarer, som vil indgå i den database, Selskabet har opbygget. Arbejdet med at indlægge billeder og andet materiale er noget den gruppe af frivillige, der har været med hele vejen, vil bruge kræfter på det næste halvår.

På bestyrelsesmødet den 3. juni kunne webredaktør Jørgen Snedled fortælle noget, han ikke havde prøvet før. Der var ikke indkommet nogen artikler til det blad, du sidder med. Der blev sat et større arbejde i gang, så det alligevel lykkedes at få stablet et blad på bene-ne. Der skal lyde en stor tak til alle de involverede.

I nødens stund lærer nøgen kvinde at spinde, lyder et ordsprog. Arbejdet med dette blad har sat tankerne i gang, og der er kommet mange ideer til fremtidige artikler. Nu skal vi bare have dem ned på papiret eller op på skærmen, så vi ikke igen løber ind i problemer med stof til bladet. Alle bladets læsere opfordres til at komme med bidrag til bladet.

Der er stor aktivitet i arrangementsudvalget, så I kan glæde jer til efterårets oplæg.

Med håbet om, at du har nydt sommeren, vil jeg ønske god læselyst

Med venlig hilsen

Anders Aalund

Lises historie

Af Lise Gro Sander



Inger Hansen fra Lokalhistorisk Selskabs interviewgruppe syntes, at jeg skulle fortælle min historie fra mit lange liv i Hvidovre. Hun har stillet mig en række spørgsmål, som danner grundlag for min fortælling.

Mit navn er Lise Gro Sander, og jeg er født den 29. december 1952 på Skelgårdens Fødeklínik på Frederiksberg. Mine forældre, Tove og Per Jensen, boede på Kløverprisvej 88 i Hvidovre, hvor de havde købt et rækkehus i 1951. De var blevet gift i 1950, men pga. boligmangel boede de hos hver deres forældre, indtil de kunne rykke ind i huset i Hvidovre. Der har formentlig ikke været så mange andre muligheder for at få en bolig, de kunne betale. De blev boende indtil 2003.

Starten i 50'erne var meget hård økonomisk for mine forældre. Min mor blev hjemmegående, da jeg kom til, og hver en 1-øre blev vendt, selvom min far havde et relativt godt job som litograf på Gutenberghus. Da jeg var helt lille, lejede de et par værelser ud i det 80 kvm. store rækkehus. Der var toilet, men ikke noget badeværelse. Den daglige vask foregik ved køkkenvasken, og når vi skulle rigtigt i bad, varmede min mor vand op i gruekedlen i kælderen. Huset



Bad i køkkenet - Privat foto

blev i starten opvarmet af kakkelovne med koks.

Fjernsyn var der ikke noget af, men vi havde da radio. Der var lavet en smart anordning med ledning til en lille højttaler i køkkenet, så vi også kunne høre radio derude. Jeg husker, vi hørte børneradio med Inge Aasted, Pressens Radioavis, Giro 413 og middagskoncert fra Wivex. Min far var meget glad for jazz og jeg mener, han også fandt frem til nogle radioprogrammer med det.

Min far cyklede til Gutenberghus i Vognmagergade året rundt, selvom han

kunne have taget S-toget – måske sparede han det. Først mange år senere blev der råd til bil.

I de første år var skattevæsenet efter mine forældre, da det ikke kunne være rigtigt at man kunne klare sig for så få penge. Der måtte være noget skjult, men det var der ikke. Tøj blev repareret og syet om gang på gang, og hvis der endelig skulle anskaffes noget nyt, blev det købt i Daells Varehus i Nørregade, eller måske i Bubi på Hvidovre Torv.

Der var dog også lidt frynsegoder i min fars job på Gutenberghus. Hver uge kom han hjem med Anders And og flere dameblade. Nej, hvor fik jeg læst mange elendige ugebladsnoveller i de år. Jeg slugte dem, for jeg var meget glad for at læse, og vi kom tit på det lille filialbibliotek på Plovheldvej. Det er nu lukket. Mine yndlingsbøger var serien om Laura. Jeg har stadig alle bøgerne startende med "Det lille hus i den store skov". Tudemarie-bøgerne lå også højt på listen.

Når vi skulle på ferie, foregik det oftest i et af Dansk Folkeferies sommerhuse. Inden vi fik bil, tog vi færgen til Aalborg og blev hentet med cykler og bagage af en vognmand, der kørte os op til Sæby.



Toftebakkevej - Privat foto

Vi var også i Helsingør, Karrebæksminde og Gilleleje, med tog og vognmand.

Mine forældre var begge fra Valby, dvs. min mor var født i Taastrup, men familien flyttede til Valby, da hun var barn. Min mormor og morfar, Emma og Hans Steffensen, mødte hinanden på Hovedgaden i Taastrup, hvor min morfar var kusk i en stor købmandsgård, og min mormor var kokkepige for købmandsfamilien. Omkring 1930 slog de sig ned i Valby, og min morfar fortsatte som kusk, men også fouragehandler, hvor han bl.a. solgte foderstoffer til Carlsbergs bryggerheste. Min mormor åbnede en lille købmandsforretning på Toftebakkevej, lige bag Valby Station,

hvor de også boede i en lejlighed bag butikken.

Jeg nåede ikke at møde min morfar, der døde i 1948, 4 år før jeg blev født. Min mormor havde et dårligt helbred og stoppede vist ret tidligt med at arbejde, men jeg kan da huske købmandsforretningen med den store kaffemølle i vinduet. Den lille klokke, der varslede kunder i butikken, har vi endnu.

Min mormor var som sagt syg, og jeg husker, at min mor havde mange sorger og problemer med hende. Bl.a. blev min mor flere gange tilkaldt for at passe købmandsbutikken, men da var min

lillebror blevet født, og min mor måtte kæmpe med barnevognen og mig ved siden af gennem snemasserne op til Hvidovre Station for at tage ind til Valby.

Min far var også fra Valby. Min farfar, Louis Jensen, var murersvend og min farmor, Olivia Jensen, hjemmegående. Min farfar var fra Vesterbro, men fik en opgave i Nakskov, hvor han mødte min farmor. De flyttede til København og boede i de små dobbelthuse på Tre-kronergade – i dag et særdeles eftertragtet sted med høje huspriser. Dengang forsørgede min farfar kone og fire børn, og han anskaffede endda bil. Det kunne nok ikke lade sig gøre i dag.

Min farmor blev også enke ret tidligt. Jeg var 4 år, så jeg kan heller ikke huske min farfar. Men som halvstor pige var jeg nogle gange ”på ferie” i Tre-kronergade hos min farmor. Hun var en lidt streng dame, men hun tog mig med i Tivoli, så jeg kunne alligevel godt lide at besøge hende.

Mine forældre fik ikke nogen særlig lang skolegang, 7 eller 8 år. Min mor kom ud på fabriksarbejde. Hun arbejdede på en lysfabrik, en lynlåsfabrik og på en dukkefabrik, hvor hun sprøjtemalede hvide celluloiddukker, så de blev til

negerdukker. Det kan ikke have været særligt sundt.

Senere arbejdede hun i et bogbinderi som pålæggerske. Det er den medarbejder, som bl.a. fører de trykte ark over i en falsemaskine. Hun blev aldrig udlært bogbinder, men hun var så præcis og vidste en masse om faget. Hun var derefter hjemmegående i mange år, men da jeg var 12-13 år, tog min mor et maskinskrivningskursus og fik deltidsarbejde



Negerdukker - Privat foto

på Hvidovre Hovedbibliotek i Katalogafdelingen, hvor man på den tid gjorde de nye bøger klar til udlån. Der skulle skrives forfatter, titel m.v. på lommen bag i bogen og på det lille stempelkort. Min mor var på hovedbiblioteket til omkring 1990.

Min far var meget dygtig til at tegne og kom i lære som litograf. Det var et, nu næsten uddødt, fag, som han var meget stolt af i hele sit liv.



Ole i børnehaveklassen - Privat foto

Da jeg var 3 ½ år fik jeg en lillebror. Han var både sød, dejlig og irriterende, og da vi jo ikke gik i institution, var vi meget sammen som børn. Der var mange børn i nabolaget og vi legede i haverne og på sidevejene. For enden af vores rækkehuslave løb en å, hvor man kunne være så heldig, at vandet stod så højt at man kunne sejle i balje. Jeg

husker det som et eventyr med masser af grønne planter og gule smørblomster på åens bredder. Senere blev åen lagt i rør og dækket til af jord.

Ved siden af arbejde, børn, hus og have var begge mine forældre politisk aktive. De havde mødt hinanden i DSU i Valby og var socialdemokrater hele deres liv. Det blev til meget lokalpolitisk vælgerforeningsarbejde i Hvidovre, og min far blev bl.a. medlem af Kulturrådet, da det blev grundlagt i 1967. Han var med, da beslutningen om at opføre det nye bibliotek og medborgerhus blev taget. Men inden da husker jeg, at der blev arrangeret koncerter i Holmegårdsskolens aula med Sjællands Symfoniorkester. Som den lille søde datter skulle jeg overrække blomster til dirigenten. Nej, hvor var jeg nervøs.

Min mor var i to perioder skolenævn-formand på Holmegårdsskolen, hvor jeg og min bror gik i skole. Jeg husker, at min mor var stærkt involveret i at få en af landets første børnehaveklasser etableret i 1962. Den kom meget belejligt, lige som min lillebror skulle starte.

Ja, der var meget aktivitet i hjemmet, mange møder og telefonsamtaler. Men jeg havde også en mere almindelig opvækst med ballet og standarddans hos Elin og Erik Nielsen i Hvidovregade. Jeg tror, jeg gik til dans sent tirsdag eftermiddag, men inden da havde jeg tilbragt flere timer med at rulle curlere i håret, sidde i vores smarte orange tørrehjelm og stryge min bluse. Det var ugens store dag. I Hvidovre kunne man også gå til dans i VJ Huset ved siden af Risbjerg Kirke. Huset er i dag et dobbelthus med beboelse, men inden da var det en berygtet rockerborg.

Jeg gik til gymnastik i HvG37 (jeg var det yngste medlem, for min mor var nødt til at have mig med, når hun selv skulle til gymnastik). Jeg gik til klaver hos fru Nøhr, som også spillede på danseskolen – man kommer til at tænke på Misse i Matador, selvom der ikke var nogen lighed i øvrigt. Fru Nøhr var lidt skrap og kunne finde på at slå én let over fingrene med en lineal, hvis man ikke ramte tangenterne rigtigt. Jeg nåede aldrig at lære basnoderne ordentligt!

Jeg fik en relativt fri opdragelse og fik lov at udforske mange ting. Fra krigens tid havde mine forældre gemt et lille rundt brændekomfur, som vi havde



Telefonboksen - Privat foto

stående langt nede i baghaven. Uden voksens indblanding tændte vi op og kogte havregrød og brændenældesuppe – og selvfølgelig lavede vi pandekager.

Min faster og onkel boede lige rundt om hjørnet på Rebæk Allé, og der tilbragte jeg meget tid sammen med mine tre kusiner, hvoraf den ældste og jeg gik i samme klasse. Min onkel var kaptajn i hæren og arbejdede på Avedøre Kaserne. Kontrasten til min egen opdragelse var stor, men jeg holdt meget af at komme der alligevel. Specielt da min mor begyndte at arbejde og min faster stadig var hjemmegående, var det hyggeligt at smutte forbi til en kop te efter skoletid.



En vinter ved Rebæk Sø - Privat foto

I de første år havde vi ikke telefon, men der kom en telefonboks lige uden for huset efter nogle år. I mellemtiden kunne vi ringe til min faster og onkel på en militær felttelefon, som min onkel havde skaffet fra sit arbejde. Den stod i garderobeskabet og var forbundet med en meget lang ledning over til deres hus. Der var ikke forbindelse til andre telefoner.

Flere har fortalt om livet omkring Rebæk Sø. Det fyldte også meget i min barndom, både sommer og vinter, men selvfølgelig rigtig meget de vintre, hvor vi kunne stå på skøjter på søen. Jeg tog mine fine, hvide kunstløberskøjter på hjemmefra og vaklede på beskytterne over til søen – der var ikke så langt, men de havde vist ikke så godt af det.

Efterhånden var vi nået op i 60'erne med det utrolige velfærdsløft, som vi også mærkede i min familie. Vi fik bil og nu gik ferieturen rundt til vandrerhjem i Danmark. Vi mødte en masse spændende mennesker, for mine forældre var gode til at skabe kontakt. På vandrerhjemmet i Kolding mødte vi en ung algerier, Mohammed, der gerne ville en tur til København. Han blev stablet ind på bagsædet af Folkevognen mellem mig og min bror og kom med hjem og overnattede hos os i Hvidovre.

Mohammed kom på besøg fra Algeriet flere gange efter det. Ved hans seneste besøg havde jeg fået fransk i gymnasiet, så jeg kunne tale lidt med ham.



Som 13-årig fik jeg mit første job. Vores nabos datter var ”kommet galt afsted”. Hun var i frisørlære i Lyngby og boede stadig hjemme hos sine forældre. Hendes lille dreng startede i Baunevangens Vuggestue, da han var nogle få måneder gammel. Men moren kunne ikke nå at hente ham, så det blev mit faste job 5 dage om ugen. Jeg kørte ham hjem til Kløverprisvej i barnevognen og passede ham, til hans mor kom hjem. Det skete tit, at jeg lagde vejen forbi bazarlængen på Hvidovre Torv og købte Slagter Sties lækre flæskesvær til hjemturen.

Den lille drengs mor og far blev gift og familien flyttede til Roskilde, da han var et par år gammel.

I rundkørslen på Kløverprisvej var der i halvtredserne blevet bygget et stort hus med forretninger og beboelse ovenpå. Huset lå i nr. 92, og vi boede i nr. 88, så nu var der ikke langt til indkøbsmuligheder. Jeg husker, at der var købmand, slagter, brødudsalg og kiosk. En søndags-erindring er, at min far hentede morgenbrød i brødudsalget og 1 lille pakke Dandy tyggegummi til deling mellem mig og min lillebror. Der blev ikke ruttet med pengene!

Den lille plads foran forretningerne blev samlingssted for mig og mine kammerater, da vi blev teenagere, ikke mindst da musikeren Tommy P. en overgang stod for brødudsalget. Han var vores lokale rockstjerne, der havde gået på Holmegårdsskolen og startede flere bands, bl.a. The Rocking Ghosts. Der var knallertræf næsten hver aften – jeg tror, vi engang talte 15 knallerter samlet på fortovet. Min var nu ikke så smart, en gammel Velo Solex, der kun kunne køre et par kilometer, før den gik i stå. Naboerne var sikkert godt trætte af vores larm, men jeg hørte nu aldrig noget fra mine egne forældre. De har sikkert været glade for, at jeg trods alt var i nærheden.

I nr. 92 åbnede Rebæk Bodega nogle år senere, og der slog jeg mine folder sammen med vennerne – og min kusine, som jo boede lige rundt om hjørnet. Efter at stedet har været lukket i nogle år, er det nu blevet ombygget til et spisested, Rebæk Brasserie, som jeg første gang besøgte på min 70-års fødselsdag. Det var sjovt at være på ”mit gamle sted” igen.

Jeg sluttede min skolegang på Holmegårdsskolen efter 2. real, og startede på Rødovre Statsskole, nysproglig linje. Der var mulighed for at få fransk i stedet for tysk som 2. sprog efter engelsk. Det valgte jeg og blev meget glad for fransk kultur og sprog.

Jeg blev student i 1971, 18 år gammel. Rødovre Statsskole var et moderne gymnasium med mange yngre lærere. Mine klassekammerater kom fra Rødovre og Hvidovre. Jeg tænkte vist ikke så meget over deres baggrund, men jeg tror, de kom fra både arbejder- og akademikerhjem.

Efter gymnasiet blev jeg tresproglig korrespondent. Jeg arbejdede i Kodak A/S i 19 år som direktionssekretær og ”sled” 5 adm. direktører op. Der kom flere spændende opgaver til; bl.a. in-



Frisørsalon i dobbeltgaragen 2021 - Privat foto

tern og ekstern kommunikation, men til sidst måtte jeg ud at opleve en anden slags virksomhed. Det blev til 20 år i bogbranchen, på forlag og i bogklub, og det var virkelig dejlige år. Desværre blev min arbejdsplads opkøbt, da jeg var 59 år gammel, og der var ikke brug for mig i den nye konstellation.

At gråt guld skulle være eftertragtet mærkede jeg ikke noget til, så efter et halvt år som arbejdsløs blev jeg stædig, tog et buskørekort til erhverv og blev på min 60-års fødselsdag fastansat på fuld tid (hvilket ikke er så almindeligt i busbranchen). Oveni købet lå arbejdspladsen – Keolis’ garage – på Avedøre Holme, så jeg fik meget kort transport-

tid. Efter at have kørt i et par år blev jeg faglært buschauffør med svendebrev. Det var næsten 40 år efter jeg afsluttede min første uddannelse.

Det blev en meget lærerig, lidt hård – og til tider næsten for spændende – overgang fra kontorstol til chaufførsæde. På min arbejdsplads var der mange forskellige nationaliteter og folk med alle mulige baggrunde fra universitetsuddannelse til ufaglært. Ligesom så mange andre fag, har buschauffører deres egen jargon, men jeg har nu altid følt mig godt tilpas i flokken.

Jeg kørte som fastansat på fuld tid indtil min pensionsalder, 65 år, og derefter i halvandet år som tilkaldevikar. Min mand blev også buschauffør og har kørt indtil nytåret 2022, hvor han gik på pension.

Jeg har stort set altid boet i Hvidovre. 21 år gammel flyttede jeg til Farum Midtpunkt og derefter til Brøndby Strand. Efter ca. 3 år var jeg tilbage i Hvidovre, og jeg og min mand købte et halvt dobbelthus på Sognegårds Allé. Vi fik to børn og havde mange gode år der. Kvarteret var så hyggeligt med de små butikker og livet omkring Sognegårds Allé/Biblioteksvej. Robert i ismejeriet åbnede tidligt hver morgen. Vi hentede frisk morgenbrød der og mødte skraldemændene, der også skulle have deres morgenmad, delvis bestående af grønne flasker med ”gashåndtag” – altså stærkt øl. Det var dengang.

I den anden ende af vores dobbelthus boede slagter Flemming. Hans forretning lå på samme grund rundt om hjørnet. Det var en stor fordel med en slagter, man lige kunne råbe til over hækken om søndagen, når man manglede lidt godt til grillen. Til gengæld var det en lidt kras lugt, der bredte sig, når han bagte leverpostej meget tidligt om morgenen.

For et par år siden så jeg, at der var kommet frisørsalon i vores gamle dobbeltgarage. Jeg bestilte en tid og stor var frisør Johannes overraskelse, da jeg fortalte, at jeg havde boet i huset i 10 år. Jeg blev vist rundt – virkelig en ”trip down memory lane”.

Efter årene på Sognegårds Allé blev jeg skilt og senere gift med min nuværende mand. Vi købte hus på Risbjerggårds Allé, og fik tvillingepiger for 32 år siden – så børneflokkene voksede til 4. Alle 4 børn har gået på Risbjergskolen, og jeg synes, jeg kender mange mennesker rundt i kvarteret. Der har jo alligevel været kontakt med børn og forældre i 4 forskellige klasser og over et tidsrum på 19 år.

Bøger, musik, sang og dans er kommet til at fylde meget i mit liv. Jeg har sunget i kor i mange år. Siden 2016 i Hvidovre-koret SAFOLI, der holder til på musikskolen. Men der har også været noget for benene: Ved en tilfældighed prøvede vi at danse traditionel square dance på en højskole i 1999. Det var sjovt, så vi begyndte at gå til undervisning på Holmegårdsskolen, hvor der var et hold, og året efter tog jeg DGI-kurser som underviser, caller som det hedder. Og så gik det ellers slag i slag, og det blev til 22 år,

hvor jeg underviste i trad. square dance. Jeg var i flere forskellige foreninger. Som et kuriosum kan jeg nævne Roklubben Skjold i Hellerup, der gerne ville have en vinteraktivitet. Men allerlængst underviste jeg på Avedøre Idrætsforenings Squaredance hold. Pga. coronaen var der selvfølgelig lange perioder, hvor vi ikke kunne danse, men ved udgangen af sæsonen i marts 2022 var vi trods alt godt 30 medlemmer i foreningen. Jeg valgte alligevel at stoppe, delvis pga. en dårlig ryg, men jeg håber for foreningen, at den får mange nye medlemmer og gode danseaftner fremover.

Ja, nu er jeg som sagt pensionist. Jeg nyder at kunne deltage i nogle af alle de gode tilbud her i Hvidovre. Foredrag, strikkecafé, læsegruppe i Paletten, koncerter og ikke mindst den ugentlige morgensang på Risbjerggård, hvor man møder mange gamle bekendte og lærer nye at kende. Min mand spiller petanque og poker i Ældre Sagen i Hvidovre, så vores dage er fyldt op af gode oplevelser sammen med andre.

Kom med, når vi fejrer årets Befæstningsdag i Fredskrudtmagasinet ved Horsedammen i Brøndby den 29. september. Dagen kommer til at byde på forskellige spændende kulturelle oplevelser, og der bliver noget til alle sanserne. Kom med ud og udforsk det gamle militære anlæg, smag på mad fra 1. verdenskrig og lad ungerne kaste sig over vores børneaktiviteter.

Det er nævnt andetsteds i bladet, men husk at vi har premiere på filmene om sport i Hvidovre 17. september kl. 19 i Strungesalen på Risbjerggård. Hans Peter fra firmaet Flammehav var også kamerafører på butiksfilmene, som vi lavede i samarbejde med HLS. Denne gang kan du glæde dig til interviews med blandt andre Britta Christensen, Annelise Dam-Olesen og Helena Blach Lavrsen. Filmene sætter fokus på de mange medaljer, som er kommet til Hvidovre gennem tiden, men hvordan vi gik fra breddeidræt til medaljetagning er også med.

Efteråret kommer til at byde på en stor nyhed, som vi glæder os til at vise frem.



Vi havde en lille smugpremiere på Historievognen i forbindelse med Sønderkærskolens 100 årsjubileum for at afprøve vognen, men vi tør godt love, at de næste udstillinger bliver meget flottere!

Historien i Gaden har fået sin nyeste knop i form af **Historievognen**. Tanken med udstillingsvognen er, at vi i bedste Historien i Gaden-stil rykker ud og laver en udstilling, der hvor historien er sket. Lige nu er vognen ved at blive antigrafitti-behandlet, men det klør i fingrene for at komme i gang med første udstilling.

Tidspunktet for opsætningen ligger ikke helt fast, men det bliver i løbet af efteråret, så hold øje med Hvidovre Avis og vores hjemmeside, hvis du er nysgerrig.

Rundvisning på Hvidovre Kirkegård

Af Karen Johansen

Onsdag d. 24. april mødtes ca 25 af vores medlemmer til rundvisning på Hvidovre kirkegård.

Bitten Larsen, museumsinspektør på Forstadsmuseet viste rundt, og fortalte om særligt udvalgte, gamle grave, og Hvidovres borgmestre som her havde fundet deres sidste hvilested.

Efter rundturen serverede HLS forfriskninger i Rytterskolen, bl. a. vand som Spar Nord velvilligt donerer til Hvidovre Lokalhistorisk Selskab.



I Hvidovre Lokalhistoriske Selskabs blad nr 1 Februar 2002, kunne man læse :

Ny Lokalhistorisk forening
Så fik Avedøre en forening for lokalhistorisk interesserede

På en stiftende Generalforsamling d. 24.januar 2002, blev det vedtaget at foreningen skulle bære navnet:

Avedøre Selskabet - Lokalhistorie i Avedøre

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab ønsker vennerne i Avedøre tillykke med Avedøre Selskabet og tilbyder fremover, selvfølgelig, samarbejde i fælles interesse.

Efter godt 8 år besluttede Avedøre Selskabet på en ekstraordinær generalforsamling d. 26. januar i 2010 at ophøre som selvstændigt selskab, og blev en del af Hvidovre Lokalhistoriske Selskab.

Selskabet medbragte en stor samling som også omhandlede tiden hvor Avedøre hørte til Glostrup. Alt kunne ses på Historiens Hus hjemmeside - i dag Forstadsmuseet, Hvidovre Lokalarkiv

På Hvidovre Lokalhistoriske Selskabs hjemmeside kan alle selskabets blade fra nr 1, i 1983 læses.



20. juni 2024 KJ

Da håndbolden kom til Avedøre

Af Mette Kristensen



Håndboldspillet er opstået af en række håndboldlignende lege fra hhv. England og Mellemeuropa, som allerede kendtes i slutningen af 1700-tallet. Spillene udviklede sig forskelligt, og der fandtes ingen regler. Da håndboldspillet tog lidt mere form, var det som et udendørsspil og blev brugt af militæret til at holde soldaterne i form. Denne spilleform havde 11 mand på banen og spillet lignede mere amerikansk fodbold end den form for håndbold, som kendes i dag. Verdens første landskamp blev spillet i 1925 mellem Østrig og Tyskland og blev afviklet som 11-mands markhåndbold.

På den baggrund var det meget tidligt, at formand Jens Andresen foreslog, at man i Avedøre IF skulle starte et håndboldhold allerede i 1934. Det blev da heller ikke alvor før end i 1940, hvor Raymond Hansen igen fremsatte et forslag om et håndboldhold og den 22. september 1940 deltog et "Hold unge piger" i et stævne, som blev afholdt af Vesterled Idræts Club. I 1941 havde idrætsforeningen 12 kvindelige medlemmer, og i sommeren 1941 havde man allerede en god træner. Også i bestyrelsen ville man have 2 damer siddende, så arbejdsbyrden blev fordelt.

I begyndelsen var håndbold udelukkende en udendørssport i Avedøre IF dog med 7-mandshold, som på dette tidspunkt var blevet det, som man i Danmark officielt satsede på. Håndbold startede i klubregi i Danmark under Dansk Atletik Forbund, og idrætsgrenen fik sin egen afdeling herunder i 1931. Endelig i 1935 blev Dansk Håndbold Forbund oprettet.

For at holde sig i form dyrkede man gymnastik om vinteren sammen med fodbold drengene. Vintrene blev også benyttet til fester og at indøve og opføre dilettantkomedier.

(Kilde: Håndbold i 100 år – et overblik af Niels Keyser Nielsen)



Billede af håndboldhold fra Avedøre IF 1941

Herrehåndbold blev første gang foreslået i 1944; men henlagt igen, da man ikke mente at have råd til at starte nye idrætsgrene. Først i sommerturneringen 1948 lader det til, at et herrehold deltog.

Håndbold i Avedøre fra 1950'erne

1950'erne er et noget mørkt tiår, set gennem historieskrivningens briller, idet alle optegnelser er forsvundet. Det eneste, som har kunnet findes, er nogle få numre af datidens idrætsblad, som udkom i årene 1950/51 og i 1958/59.

Vi véd dog, at Avedøre Idrætsforening afholdt et håndboldstævne den 22. august 1948, hvor vi selv deltog med 2 herrehold, 2 damehold og 1 pigehold. Og at både herrer og damer spiller i starten af 1950'erne. Damerne er ca. 15 til træning hver gang og det foregår i Avedørelejren. I 1950 klager herrerne over træneren (hr. Odal) og i 1951 klager træneren over herrernes manglende sportsånd ved håndboldtræningen.

En træner, der markerer sig stærkt gennem både 40'erne og 50'erne, er Hans Nielsen, der varetager træningen af både damer og herrer og vist også af pigeholdet. Efter 1958/59 er håndbold ude af billedet i en årrække og først i midten af 1960'erne kommer håndbolden for alvor i gang igen.

I starten af 60'erne benytter nogle fodboldspillere håndbold til at holde sig i form om vinteren, og idrætsforeningen deltager med et herrehold, som har



hjemmekampe i Roskilde. Holdet spiller kun kampe, de er for gode til at træne, men bliver desuagtet altid nr. 2. Per Gärtner skal have været ”manager” for dette hold.

Så i 1965 dukker der pludselig en håndboldfanatiker, der arbejder i et af gartnerierne, op. Han spørger klubben, hvorfor der ikke dyrkes håndbold i Avedøre Idrætsforening. Han er træner og vil gerne have nogen at træne. Straks udsendes opfordring til beboerne



Fotos af Alex Andersen og Leif Peder Nielsen

om at melde sig under fanerne, og tilslutningen bliver over al forventning – alt nyt er velkomment og spændende!

Træneren startede træningen – og forsvandt derefter sporløst!

Nu var gode råd dyre, man havde en masse spillere og ingen træner. Her kommer så Leif Peder Nielsen og Alex Andersen som de frelsende engle og lægger grundlaget for den håndboldklub, som vi kender i dag.

I 60'erne er det næsten udelukkende piger, der dyrker håndbold; men efterhånden får også drengene øjnene op for spillets muligheder.

I 1968 har håndboldafdelingen 180 medlemmer og i slutningen af 60'erne træder flere trænere til. Inge Højlund, Kirsten Olsen og Søren Wix assisterer nu Leif Peder Nielsen og Alex Andersen.

1970'erne har for håndboldafdelingens vedkommende været et fremgangsfuldt årti. I 1970 havde klubben tilmeldt

hold i alle aldersklasser for kvinder fra småpiger til damer foruden puslingedrenge, drenge og to herrehold til SHF's (Sjællands Håndbold Forbund) turnering.

I gennem 1970'erne deltog vi i to turneringer SHF's og RAG's (Roskilde Amts Gymnastikforeninger), idet trænere og udøvere mente, at der var for få kampe i SHF's turnering. Senere

udvider SHF kredsene, og RAG mister sin betydning som alternativ turnering. Klubben fortsætter dog endnu nogle år med to herre- og et damehold, som spiller i de højeste serier i RAG's turnering.

I 1971 er medlemstallet steget til 280, og trænerne tager mod til sig og rejser med 51 deltagere i alderen 10-18 år til "Göteborg Cup", som ikke bliver den



I 1982 havde Avedøre IF Håndbold 23 hold tilmeldt SHF's turnering og var på dette tidspunkt en af de største håndboldklubber på Sjælland.

sidste tur af denne art. Også i sommeren 1973 deltager vi i ”Oslo Cup”- denne gang med 6 hold og vi deltager atter i 1976.

Med Frydenhøjhallens indvielse i 1973 kommer en ny generation af spillere og trænere til som supplement til de tidligere omtalte – med Jette Hansen, Kjeld Hansen og Steen Højlund i spidsen.

I sæsonen 1973/74 får klubben tilgang af et old-boys-hold, som dog kun deltager denne ene sæson. I 1974/75 har håndboldklubben for første gang hold tilmeldt i alle årgange på såvel dame- som herresiden. I september 1974 afholder klubben det første træningsstævne som indledning på sæsonen.

I 1973 får håndboldafdelingen Volvo Bilia som sponsor og gennem resten af 70’erne får denne sponsor uvurderlig betydning for håndboldafdelingen og dennes udvikling.

Foreningens organisering

Indtil 1973 havde Avedøre IF én bestyrelse. Men efterhånden bliver håndbold næsten udelukkende en indendørs sport, og håndbold og fodbold hverken træner eller afvikler kampe det samme sted. I 1973 opdeles Avedøre IF i en Fodboldafdeling og en Håndboldafdeling. Hver afdeling fungerer som en selvstændig forening med hovedafdelingen og Avedøre IF’s Venner som eneste fælles organ. De tider, hvor stadion genlød af vilde råb og skrig fra vandkampe o. lign. mellem håndboldpiger og fodbold drenge, er forbi.

Håndboldafdelingens første bestyrelse så således ud:

| | |
|-------------------|---------------------|
| Formand | Leif Peder Nielsen |
| Næstformand | Benny Borch Nielsen |
| Kasserer | Aage Mølgaard |
| Sekretær | Mette Hansen |
| Bestyrelsesmedlem | Alex Andersen |

Leif Peder Nielsen forlod bestyrelsen for håndboldafdelingen i 1997 og Alex Andersen i 2006 og disse to har sammen med Leifs kone Inge (f. Højlund) og hendes bror Steen Højlund for blot at nævne nogle få gjort et formidabelt stykke arbejde, som har strakt sig over 4 tiår.

Bestyrelsen for håndboldafdelingen anno 2007 ser således ud:

| | |
|-------------------|------------------|
| Formand | Michel Thorsen |
| Næstformand | Betina Olesen |
| Kasserer | Charlotte Madsen |
| Sekretær | Sanne Sjøberg |
| Bestyrelsesmedlem | Helle Kay |
| Bestyrelsesmedlem | Maria Pedersen |
| Bestyrelsesmedlem | Tina Eintzen |

Spilledragt, håndbold

I 1940’erne spillede man i hvide bluser og hvide shorts.

I 1960’erne består spilledragten af hvide bluser og sorte shorts – spillerne må dog selv finansiere tøjet. Denne spilledragt har holdt sig siden og benyttes stadig.

Håndboldbaner

I 1940’erne trænede man på Avedøre Stadion, og på daværende tidspunkt var håndbold næsten udelukkende en udendørssport. I 1950’erne trænede man på stadion om sommeren og i fægtesalen i Avedørelejren om vinteren.

I vinterturneringen 1958/59 havde ”pige junior” hjemmebane i Roskilde, så det kan godt være, at det var afstanden,



I 1950'erne skifter man til røde skjorter og sorte shorts.

som afskrækkede spillerne, for man hører intet til håndbold igen førend noget hen i 60'erne.

I 1960'erne foregik træningen på Avedøre Stadion og på Avedøre Skole om sommeren og i gymnastiksalen på Avedøre Skole samt i fægtesalen i Avedørelejren om vinteren. Hjemmebane var Glostruphallen.

I starten af 1973 får Avedøre endelig en håndboldhal på den nye Frydenhøjskole. Håndboldafdelingen

får ny hjemmebane her, og hallen får en stor indflydelse på klubben. Hallen har dog ikke de internationale mål for en håndboldbane, og da Avedøre Idrætscenter i Stationsbyen står

færdig i midten af 1980'erne flytter håndboldklubben straks hertil.

Resultater i håndboldafdelingen

Allerede i 1950 får klubben sin første Sjællandsmester i håndbold – pigeholdet står for denne store præstation.

I sommerturneringen 1957 blev dameholdet kredsvindere; men allerede i vinteren 1957/58 måtte man trække holdet, som var gået i opløsning. I denne sæson blev juniorpigeholdet imidlertid kredsvindere. I sommeren 1958 var der tilmeldt ét pigehold og ét dame juniorhold.

I 1973 får klubben to Sjællandsmesterskaber, dame ynglinge vinder i SHF og mindregene vinder i RAG.

I sæsonen 1973/74 får klubben 6 kredsvindere, minidrengene bliver desuden Sjællandsmestre igen og herrerne rykker op i den nyoprettede serie 4, som de dog kun formår at holde i denne ene sæson. I 1975/76 får vi igen to Sjællandsmestre – denne gang ved dame ynglinge og herre senior – begge i RAG. Ved Danmarksmesterskabet i Århus bliver herrerne nr. 2 og dame ynglinge nr. 4. Denne sæson er startskuddet på herrernes raketfart op gennem serierne fra herre A i 1975/76 til Danmarksserien i 1981/82 – 6 år i træk. Foruden denne imponerende indsats formår de at vinde Sjællandsmesterskabet i årene i 1977-81.

I 1978 var herreholdet Sjællandsmestre i RAG-turneringen og deltog herefter i Danmarksmesterskabet. De var ved denne lejlighed Danmarksmestre i ca. 2 timer og havde modtaget plaketter, inden turneringsledelsen fandt ud af, at Avedøre ”kun” skulle have sølv. Plaketterne måtte afleveres – og det blev alle – med undtagelse af én. Denne plakette blev indstiftet som vandrepokalen ”Årets Flop”, som uddeltes i en årrække. Første modtager var Kjeld Hansen.

I 1978/79 rykker også dameholdet op – til serie 3. I landspokalturneringen når dameholdet til 3. runde, inden de efter forlænget spilletid bliver slået ud af AB fra 2. division.

I 1982 er herreholdet nået til Danmarksserien, 2. herrer spillede i serie 3 og 3. herrer i serie 4. Dameholdet spillede i serie 2 efter i 1981 at være blevet nr. 2 ved Sjællandsmesterskaberne.

I sæsonen 1980/81 deltog klubben i de nye eliterækker med både dame og herre junior og i sæsonen efter var klubben repræsenteret i alle 4 eliterækker efter at herre ynglinge i sommeren 1981 var blevet Sjællandsmestre.



I 1983 rykkede herrerne igen op – denne gang til 3. division. Herrerne nåede også at spille et par sæsoner i 2. division, inden elevatoren igen kørte nedad.

I 1982 blev ynglingemålmand René Jørgensen udtaget til ynglingelandsholdets fællestræning – en flot præstation. Senere har begge hans yngre brødre gjort sig bemærket på det ”rigtige” herrelandshold.

I 1983 rykkede herrerne igen op – denne gang til 3. division. Herrerne nåede også at spille et par sæsoner i 2. division, inden elevatoren igen kørte nedad.



I 1994 var dameholdet at finde i landets fornemste række

I 1994 var dameholdet at finde i landets fornemste række – en position, som dog kun holdt denne ene sæson. Dameholdet formåede dog i de kommende år at forblive i de bedste rækker men efter sæsonen 2005/06 rykkede 1. damer ned i Sjællandsserien og sæsonen 2006/07 var således den første sæson i 25 år, hvor Avedøre IF- håndbold ikke længere var en divisionsklub!

Efterskrift til Mette Kristensens artikel ” Da håndbolden kom til Avedøre”

Som opfølgning på Mette Kristensens artikel har jeg talt med Alex Andersen og Leif Nielsen, der er hhv. formand og kasserer for fællesorganet Avedøre IF.

Siden 2009/10 har Avedøre IF-Håndbold haft det svært. Håndboldafdelingen havde store forventninger til dens nye placering i Avedøre Idrætscenter, men de viste sig ikke at blive opfyldt. Herudover var det svært at finde ildsjæle til at forestå klubarbejdet, hvilket har betydet at Avedøre IF – Håndbold ikke er genstartet efter COVID 19 nedlukningen.

I dag er kun Avedøre IF – Fodbold og Avedøre IF - Squaredance aktive. Begge klubber går godt, og har selvstændige organisationer, hvorfor Avedøre IF, som fælles organ er under afvikling.

Torben Kok Rasmussen

Spurvegården som en del af Hvidovres bygningsarv

Af Bitten Larsen



Hvidovre
Lokalhistoriske
Selskab

I forsommeren inviterede Forstads-museet til byvandring i Brøndby og Hvidovre med ”Forstaden som arkitek-ternes legeplads” som tema. I Brøndby så vi Kay Fiskers Brøndbyøster Torv og på Nygårds Plads og Vestbadet, mens Papegøjehusene og Strandhavevej samt Bredalsparken lagde grund til turene i Hvidovre. Og så bød programmet på en helt ny tur: Spurvegården i Hvidovre.

Forstads-museet har ikke beskæftiget sig med Spurvegården i større omfang, men forberedelserne til byvandringen gav helt sikkert anledning til at betragte bebyggelsen på lige fod med de andre almene bebyggelser, der efter 2. verdens-krig lokkede middelklassen ud til forstæ-dernes friske luft og gode muligheder for både børn og voksne.

En Hvidovregård som så man-ge andre

Med navnet Spurvegården er en rest af Hvidovres landsbyhistorie bevaret, for gården, der lå på stedet før den almene bebyggelse, havde samme navn. Gården havde jorden mellem den nuværende Kirkegade og hele vejen ud til skellet mod Avedøre samt mellem Allingvej og Kettegårds Alle. Det vil sige al den jord, hvor Hvidovre Hospital samt Sønder-

kærskolen og Rosenhøj senere blev bygget. Vi ved ikke, hvor navnet Spurvegården kommer fra, eller hvor tidligt gården får navnet, men i 1901, hvor den var ejet af Jens Larsens enke Ane, er den i hvert fald oplyst som ”Spurvegården”.¹

Den 28. juli 1912 ramte et voldsomt uvejr over Hvidovre, og et lyn slog ned i Spurvegården, så en del af den brændte ned. I stedet for at genopbygge gården, som den var, valgte ejeren Niels Peter Larsen at bygge en helt ny gård lige syd for den gamle placering.



Luffoto fra 1936 med både den gamle og nye Spurvegård. Vejen til venstre er Vigerslev Allé, mens Mellem-digsvej (Hvidovrevej) ses nederst i billedet. På hjørnet af landsbyens hovedgade (den nuværende Kirkegade) og Vigerslev Allé ses den ældste del af Spurvegården, hvoraf en del brændte i 1912, mens det nye stuehus og nye længer er til højre. Foto Danmark set fra luften før Google. Det kongelige Bibliotek

¹ Folketællingen 1901. Rigsarkivet



Det nye grundmurede stuehus med den gamle stråtekte gård i baggrunden. 1920'erne. Forstadsmuseet.

Niels Peter Larsen fik nu ikke megen glæde af den nybyggede gård. Allerede ved årsskiftet 1912/13 blev gården overtaget af Hans Christian Jensen, og han blev den sidste jordbruger, der ejede gården. I 1930'erne var der tanker om, hvorvidt Hvidovre skulle indlemmes i Københavns Kommune, og derfor var København på opkøb i forstaden.

Den 8. juni 1932 blev Spurvegården solgt til Københavns Kommune for 271.000 kr. eller ca. 12 millioner kr. omregnet til 2024-kroner.

Skønheden demokratiseres

Foreningen Socialt Boligbyggeri (i dag FSB og herefter benævnt sådan i artiklen) kom til at stå for opførelsen af den nye bebyggelse. FSB var blevet dannet i 1933 som et af tidens svar på mellemkrigstidens enorme boligmangel. Det private ejendomsbyggeri havde ikke opfyldt behovet for boliger, og boligforsyningen gik over til at blive anset som noget, der skulle løses via "et socialt ansvar og dermed [var] et politisk anliggende"²

2. verdenskrig betød en pause for boligbyggeriet, men i boligmæssig henseende var krigen blot en parentes. Efter krigen stod en ny generation af unge arkitekter med socialt engagement klar, og de samt statens massive støtte til boligbyggeriet betød, at byggeriet tog en hidtil uset fart. For en stor dels vedkommende havde nybyggeriet rod i den funktionalisme, som allerede var begyndt at kigge frem i mellemkrigstiden. Arkitekterne, der bekendte sig til funktionalismen, havde den holdning, at det almindelige og det billige kunne være lige så smukt som det unikke og dyre.³

² Kenn Schoop: At bygge boliger. FSBs historie 1933-1994. Side 20.

³ Kenn Schoop: At bygge boliger. FSBs historie 1933-1994. Side 65.

Arkitekterne ville udnytte nye materialer som beton, glas og stål til at indfri egne ambitioner om smukt byggeri, samtidig med at prisen blev holdt nede, så boligerne blev tilgængelige for en stor del af befolkningen.⁴

Spurvegårdens funktionalisme

Med byggeriets opblomstring efter 2. verdenskrig var der brug for plads – masser af plads. Og her kom forstædernes ubebyggede marker med lys, luft og højt til himlen i spil. Derfor kom Hvidovre til at huse en lang række af byggerier, som hver især var banebrydende, og markerede den hurtige udvikling af byggeindustrien efter 2. verdenskrig: Papegøjehusene, Strandhavevej, Bredalsparken og Grenhusene – alle fra Svenn Eske Kristensens hånd. Og så er der de andre byggerier, som nok ikke var banebrydende, men som alligevel er en del af fortællingen om det gode liv i forstaden med moderne, bekvemmelige lejligheder i byggerier af høj kvalitet til det store flertal. Det er den fortælling, som boligbyggeriet Spurvegården skriver sig ind i.

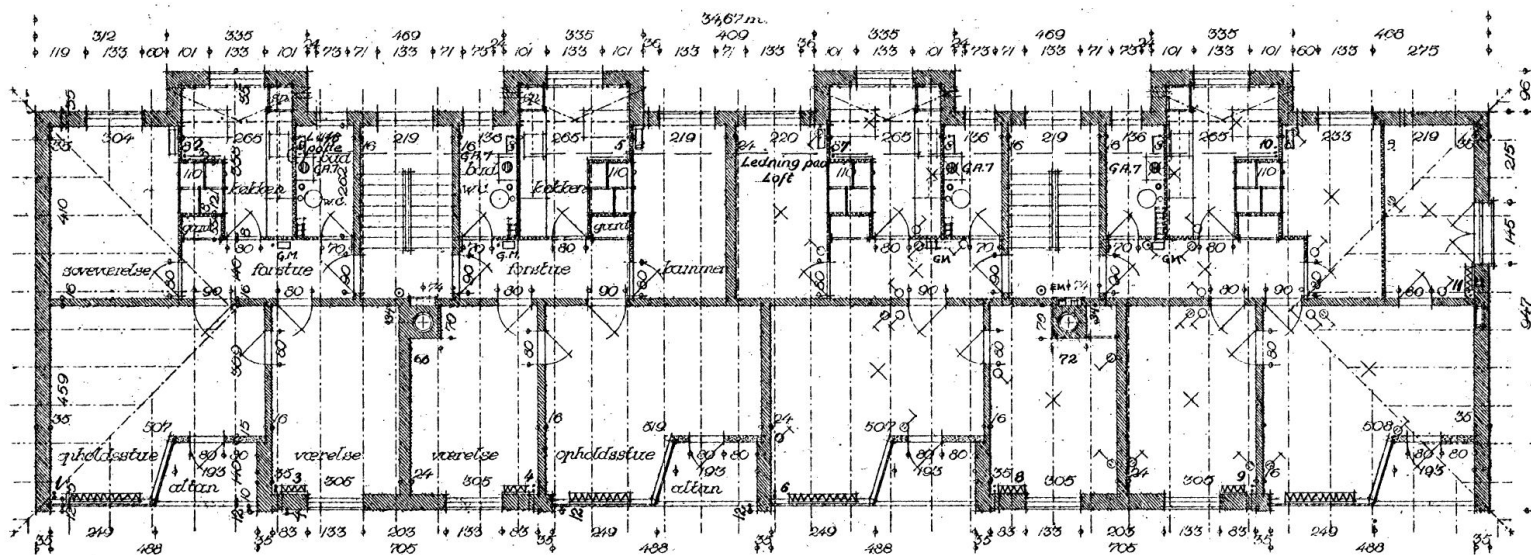
I sommeren 1948 kunne arkitekterne Edvard Heiberg og Karl Larsen sende deres bud på den nye bebyggelse på hjørnet af Vigerslevvej og Hvidovregade ind til godkendelse af sognerådet i Hvidovre. Edvard Heiberg (1897-1958) og Karl Larsen (1892-1958) var velkendte samarbejdspartnere for FSB, og havde et fast sammentømret arbejdsfællesskab. Sammen havde de tegnet flere byggerier i Storkøbenhavn. De var begge kommunister, og under 2. verdenskrig blev den politisk aktive Heiberg arresteret og indsat i Horserød, hvorfra han flygtede til Sverige. Det er nærliggende at læse Heiberg og Larsens politiske ståsted og funktionalismens idealer om bedre boliger som vejen til et bedre samfund ind i Spurvegården.

Ved første øjekast ligner Spurvegården en videreførelse af 1930'erne stokbebyggelser, hvor boligblokkene placeres i længer i grønne parker modsat tidligere tiders karreer med lukkede gårdtrum. Det er mere i det indre, at lejlighederne adskilte sig fra tidligere tider. De kaldtes ”elastiske lejligheder” i samtiden og blev

opfundet med det formål, at et værelse skulle kunne udlejes. Udlejningsværelset er et eksempel på, hvordan boligbyggeriet skulle rumme mange behov, som først og fremmest udsprang af for få boliger, men også af andre samfundsmæssige ændringer. Efterkrigstiden bød på større uddannelsesgrad, og derfor manglede byerne ungdomsboliger, hvor kollegier kunne være én løsning, mens elastiske lejligheder blev set som en anden. Netop Spurvegården fremhæves som et vellykket eksempel herpå i en artikel i tidskriftet Arkitekten, selvom forfatteren til artiklen om Spurvegårdens elastiske lejligheder gerne så selvstændigt toilet til udlejningsværelserne i fremtidige byggerier.⁵

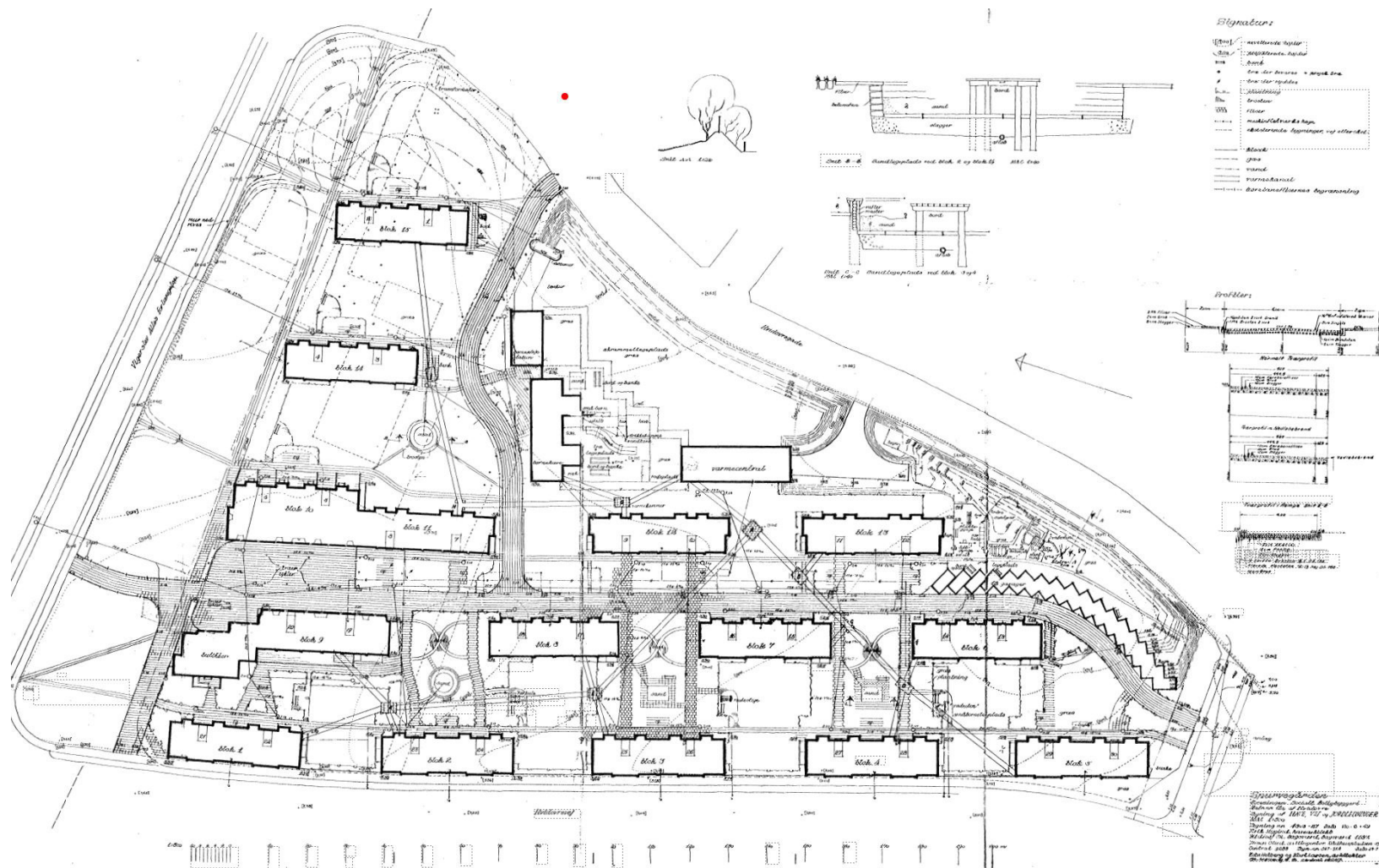
4 Kenn Schoop: At bygge boliger. FSBs historie 1933-1994. Side 64-65

5 Ole Bang: Et sammensat boligprogram. Betragtninger i anledning af Ungdomskommissionens betænkning om ungdommens boligforhold. I Arkitekten nr. 15-16. 52. årgang 1950. Side 12-13



etageplan

Blok 14 med fire lejlighedstyper alle med spisekøkken, badeværelse og opholdsstue med karnap og altan. Stuerne vender mod sydøst og køkkenerne mod nordvest. Tre af lejlighedstyperne har direkte adgang til et værelse fra forstuen, og kan derfor lejes ud, hvis døren mellem værelse og stue spærres.- Hvidovre Kommunes byggesagsarkiv.



Bybyggelses- og haveplan for Spurvegården signeret Erik Mygind, 1949. Hvidovre Kommunes byggesagsarkiv



Enkelt og smukt blev Spurvegården udført i klassiske materialer med facader primært i gule mursten, gavlene dog dekoreret med røde mursten. Et fint forbandt og indstik over døre og vinduer. Vinduerne er skiftet til plastik, men opgangenes døre lader til at være de oprindelige. Foto fra 1985. Forstadsmuseet.



Karnap og altan var en af fornyelserne i funktionalismens byggerier. Her ses Spurvegården fra Hvidovrevej med de oprindelige brøstninger under stuevinduer og som altanmur – de er siden blevet skiftet til nogle, der minder om dem i Bredalsparken. 1985. Forstadsmuseet.

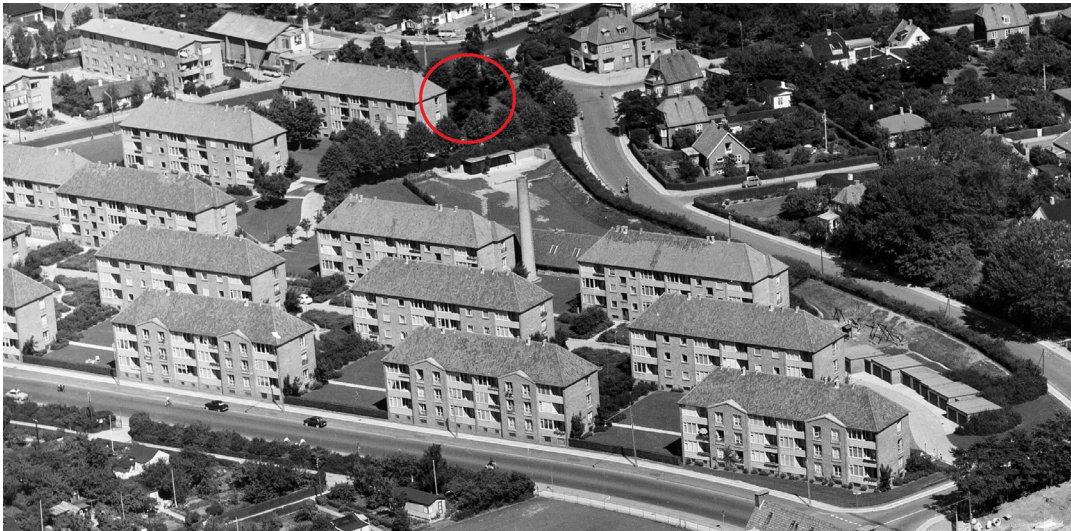


Karnapperne gav lys i stuen, og unge familier fulgte 1950'ernes boligmode med frodige planter. Erik Sørensen sidder i stuens karnap ud mod Hvidovrevej formentlig i anden halvdel af 1950'erne. Forstadsmuseet.

Fortid og nutid i bebyggelses- og haveplan

Ud over placeringen af de nye boligblokke giver bebyggelsesplanen os et indblik i havearkitekternes arbejde. Med stiplede linje er vist, hvor den gamle Spurvegård lå. Faktisk både den, der blev opført efter lynnedslaget i 1912, og den endnu ældre gård. Derudover er der (selvfølgelig) en

signatur for, hvor Mygind og Muusfeldt ønskede at plante træer. Hvis vi går til signaturforklaringen, får vi fortalt, at det ikke bare er nyplantede træer, men også træer fra bondegårdens have og indkørsel. I planen er der desværre ikke skelnet mellem eksisterende og nyplantede træer, men vi må formode, at den lige linje af træer, der er placeret langs bondegårdens indkørsel markeret med stiplede linje, stammer fra gårdens tid. Fortidens træer blev anvendt til at give karakter til den ellers nybyggede, nøgne bebyggelse. Foran blok 15 står i dag en kæmpemæssig blodbøg, og flere gange er det blevet nævnt, at den vist er fra bondegårdens



På billedet er blodbøgen markeret med rød cirkel. Det er svært at afgøre, om blodbøgen er ældre end de træer, der står langs den interne forbindelsesvej i Spurvegården. Cirklen indrammer i øvrigt også tre træer, der ifølge haveplanen har stået langs den oprindelige indkørsel til bondegården. Foto fra 1956. Danmark set fra luften før Google. Det kongelige Bibliotek.

tid. Hvis der var skelnet mellem bevarede og nyplantede træer, havde vi kunnet sige det med større sikkerhed.

Privat og fælles

Med betaling af indskud og leje fik beboeren adgang til sin lejlighed og de fælles faciliteter. Som i mange andre byggerier var der tale om kælderrum, vaskerum, tørrerum, strygerum, barnevognsrum, de grønne områder med plads til leg, afslapning og tæppebank-

ning. På ét punkt adskiller Spurvegården sig fra andre bebyggelser fra samme tid. Gitte Jakobsen, der er opvokset i Spurvegården og var med til at holde byvandringen i forsommeren, gjorde os opmærksomme på, at ud over selve kælderrummet havde hver familie også et lille viktualierum, som lå i kælderen neden for trappen. En fremtidig undersøgelse må vise, om viktualierum adskilt fra lejligheden var noget, som kompagniskabet Heiberg-Larsen brugte fast,

eller om de i Spurvegården har eksperimenteret med, hvilke elementer der kunne gøre boligerne mere praktiske for husmoderen.

Børnenes spurvegård

Med valget af Erik Mygind og Agnete Muusfeldt til at udforme Spurvegårdens grønne områder trak FSB nogle af tidens mest produktive kræfter ind. Ikke nok med at de var produktive, afspejler deres arbejde også et nyt syn på børn og ikke mindst behovet for at have gode udfoldelsesmuligheder ved efterkrigstidens nye boligbyggerier. Med arbejdsspørgsmålet ”Ja, hvorfor ikke gi’ børnene den bedste plads? De voksne har jo kun tid til at være i haven om søndagen – børnene kan være der mange timer hver dag.”⁶ arbejdede de for at skabe frirum og udfoldelsesmuligheder for børn. Citatet er møntet på villahaver, men grundtanken at børn skal have plads og rum til at boltre sig, videreførte Muusfeldt og Mygind til etageejendommens grønne områder.

I Spurvegården blev der anlagt sandkasser og legeplads for de større børn. Der var planlagt en legeplads for mindre børn, men det ser ud til, at den ikke blev



Legepladsen til de større børn lå i læ af volden af overskudsjord, der den dag i dag afskærmer Spurvegården mod Kirkegade og de oprindelige garager. Volden blev brugt som kælkebakke om vinteren. Her er der gang i gyngerne og gyngestenen i slutningen af 1960'erne. Forstadsmuseet.

Den store legeplads og læskur samt støttemur fra haveplanen markeret med grønt. Sandkasserne lå mellem husrække et og to set fra Hvidovrevej. De er i dag beplantet. Den lidt større småbørnslegeplads skulle have ligget, hvor den røde firkant er. 1956. Danmark set fra luften før Google.



udført, og så en skrammellegeplads, der heller ikke blev udført, selvom læskur og støttemur ses på fotoet fra 1956. I øvrigt lavede Agnete Muusfeldt og Erik Mygind også have planen til Sønn Eske Kristensens Strandhavebebyggelse, og her blev skrammellegepladsen realiseret. Den og glæderne ved en skrammellegeplads kan man læse om i artiklen ”Haver for voksne, haver for børn”, som ægteparret skrev til bladet Havekunst 37. årgang 1957.

Spurvegården i dag

I dag kan man næsten overse Spurvegården, når man haster ned ad Hvidovrevej eller drøner forbi på motorvejen, og som nævnt i indledningen har Forstadsmuseet heller ikke haft synderlig fokus på byggeriet. Hermed en opfordring til at gå en sensommertur igennem Spurvegården med løftet blik og se, hvad næsten 30 glade byvandringsgæster så i forsommeren 2024. På museet er vi i hvert fald ikke færdige med Spurvegården.





En forveksling af gavle. Fra tid til anden møder vi historien, at de nordlige blokke i Spurvegården blev kortet af i forbindelse med anlæggelsen af Holbækmotorvejen. Det har nu ikke noget på sig. I bebyggelsesplanen var den projekterede vej allerede indtænkt, og derfor havde man først en mark med græssende kvæg og siden et grønt anlæg ud imod Vigerslev Allé. Med vejudvidelsen mistede Spurvegårdens butikstov desuden den direkte adgang for sine nordlige kunder. 1965. Forstadsmuseet.



Børn foran radiator. Centralvarme var et af de goder, som Spurvegårdens beboere fik. Mere end halvdelen af lejlighederne i København var uden centralvarme. I modsætning hertil stod tidens nye boligbyggerier, og med den fælles koksfyrede varmecentral i Spurvegården var beboerne sikret behagelige rumtemperaturer om vinteren og varme bade. Varmecentralen er i dag omdannet til beboerlokale, og den karakteristiske skorsten er revet ned. Foto fra 1961. Forstadsmuseet.

Butiksfilmene vist på Søvangsgården

Af Birgit Thomsen, Grethe Jensen og Jens Frederik Jørgensen



Foto lånt af Søvangsgården.

Den 4. juli 2024 var vi på besøg på plejehjemmet Søvangsgården for at vise butiksfilmene for beboere samt dag-hjemsgæster. 60 var mødt op i det store lyse fællesrum. Heidi Cubars, der er aktivitetsmedarbejder på plejehjemmet, havde inviteret os.

Heidi boede som barn i en lejlighed over DANA-grill, Strandmarksvej 15. Hun gik i skole på Langhøjskolen. Efter nogle få år uden for Hvidovre er Heidi nu tilbage ikke blot med bopæl, men også med job på Søvangsgården. Så hun kender Hvidovre og mente, at filmene ville være spændende og interessant for beboerne at se. Den ville vække mange gode minder.

Efter filmene var der bemærkninger med egne erindringer fra nogle af de tilstedeværende, ligesom flere på vej ud af fællesrummet sagde tak for en interessant forevisning.

Heidi kvitterede for vores besøg med tusind tak for god underholdning. Hun har senere fortalt, ”at der var en god snak ude i huset bagefter. Det var dejligt og oplivende.” Hun er sikker på, at vi er velkomne i huset til hver en tid med lokalhistoriske fortællinger.

I fællesrummet hænger det smukke maleri ”Treklang”, der er malet af Knud Lyngé. 1997.

Treklang opstår når beboere, pårørende og personale går sammen om en smuk og fælles melodi.

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab tager gerne ud for at vise filmene andre steder.

Kontakt Jens Frederik Jørgensen, 24 23 05 95 – jensfrj@gmail.com for at få en aftale.



Søvangsgården, Søvangsvej 19. Foto lånt af Søvangsgården

Søvangsgårdens historie - kort

I 1968 var menighedsrådet for Avedøre Sogn fast besluttet på, at der med tiden skulle være 3 kirker i Avedøre. Det blev aldrig til noget. Den ene skulle have ligget på den grund syd for Gammel Køge Landevej, hvor plejehjemmet Søvangsgården senere blev bygget.

I 1974 blev der på initiativ af Broderbaandet af 17. april 1917 (som er en forening under Den Danske Frimurerorden) indledt et samarbejde med Danske Røde Kors, Københavns afdelingen om

bygningen af et plejehjem. Dette blev starten på Søvangsgården, som i dag er en selvejende institution. Grundstenen blev nedlagt den 2. april 1976, og den 15. februar 1977 blev Søvangsgården indviet, hvorefter de første beboere flyttede ind.

Det var arkitekterne Flemming Grutt og Thyge Holm, som gav Søvangsgården sit udtryk, og den dag i dag er bygningerne fortsat kendetegnet ved de gule mursten og det røde tegltag.

Samarbejdet mellem Røde Kors og Broderbaandet ophørte den 1. januar 2000, og Broderbaandet har siden været alene om at tegne Søvangsgården.

Søvangsgården har 91 boliger og tillige et daghjem for ca. 25 hjemmeboende pensionister.

Efterlysning

Bitten Larsen

Vi har en billedserie, som er registreret til at være fra, da Spurvegården blev bygget. Det tror vi bare ikke på.

Kan nogen genkende bygningerne bag de to arbejdsomme herrer?

Vinduer er helt anderledes end Spurvegårdens, men hvor er vi henne?

Skriv til Bitten på gmy@hvidovre.dk, hvis du har et bud.

På forhånd tak for hjælpen.



Et liv med cykel

Af Karen Johansen



Finn Ivo Heller trådte ud af Hvidovre Lokalhistorisk Selskabs bestyrelse efter generalforsamlingen her i 2024. Gennem 8 år har han varetaget selskabets sekretæropgaver. Det har aldrig været en

hemmelighed at Finn også havde andre interesser og at cykling var et omdrejningspunkt i hans liv.

Derfor var det oplagt at invitere Finn til Rytterskolen, hvor han holdt foredraget ”Mit liv med cyklen”.

Tirsdag d. 11. juni blev dagen, hvor et veloplagt publikum lyttede til Finns historie.

Allerede som barn blev Finn knyttet til cykler. Han kunne lide at reparere dem og har altid haft særlige evner til at løse problemer med hænderne.

Finn har altid valgt, hvis det var muligt at komme rundt på cykel. Han benytter bl.a. en cykel der kan ”pakkes sammen” (Foldecykel). På nedenstående foto står hans sammenklappede cykel, som i en specialpose ligner en kuffert.

For Finn har det ikke været nok at reparere cykler eller at cykle. Igennem mange år har han påvirket cyklismen på flere fronter og med mange forskellige aktiviteter. For 44 år siden blev der oprettet en afdeling af Cyklistforbundet i Hvidovre. Finn var i rigtig mange år med i afdelingens bestyrelse, herunder i ca. 10 år som formand, men har også gjort sig gældende i Cyklistforbundets hovedbestyrelse og var i mange år Landsnæstformand.

Finn talte om ”Transport-spild” og er stærk fortalende for, at cyklen bør være første prioritet ved transport fra A til B. Vi kunne næsten høre hjulene spinde, mærke føddernes trampen i pedalerne og vinden i ørerne....

..... det blev en rigtig god eftermiddag.



Hvidovre
**Fysioterapi
og Rygskole**

Strandmarksvej 18, 2. sal • 2650 Hvidovre
Tel 36 49 38 38 • mail@hvidovrefysioterapi.dk
www.hvidovrefysioterapi.dk

Alle er velkommen til vores arrangementer.

Tilmelding er nødvendig på hls.nemtilmeld.dk/ eller på telefon til:

Anders Aalund (Tlf.: 2420 2655)
eller
Karen Johansen (Tlf.: 2992 0417).

Indgang: 25,- kr.
Medlemmer gratis
- hvis ikke andet er oplyst.

Servering: 25,- kr.
- hvis ikke andet er oplyst.

I Rytterskolen kan der
højst være 45 personer
- øvrige steder 100-150 personer

Niels Larsen fortæller om et spændende og udfordrende liv, med Hvidovre som base.

Tirsdag d. 20. august kl. 19-21
Mødested: Kometen
Hvidovrevej 280

Niels Larsen (f.1952) er nok den eneste Hvidovreborger, der både har tryk-
ket hånd med Helmut Kohl og Indira
Gandhi.

Disse muligheder skyldtes Niels Larsens 38 år i politiet, hvor han nåede at arbejde med mordsager, som livvagt, narkost-
rømer og toldbetjent, inden han sluttede
karrieren af i undervisningsafdelingen.

Niels Larsens udgangspunkt var imid-
lertid Hvidovre, hvor han voksede op
i barndomshjemmet på Tavlekærvej,
mens han havde sin skolegang først på
Strandmarksskolen, og senere på Dans-
borgskolen.

Inden Politiet kaldte, var Niels spejder,
bydreng, soldat, højskoleelev på Ollerup
og lærervikar på Dansborgskolen, hvil-
ket du kan høre meget mere om i hans
foredrag.

Farvel og Tak til Kulturrådet

Onsdag d. 4. september kl. 19-21
Mødested: Medborgersalen
(Kometen) Hvidovrevej 280

Kurt Karlsen og Jens Frederik Jørgen-
sen vil give et historisk tilbageblik på
Hvidovre Kulturråds virke gennem 57
år og om dets betydning for kulturlivet i
Hvidovre.

Filmpremiere: Sport i Hvidovre

Tirsdag d. 17. september kl. 19-21
Mødested: Strungesalen i Kulturhus
Risbjerggaard - Hvidovrevej 241

Forstadsmuseet og Hvidovre Lokalhisto-
risk Selskab præsenterer den nye fim om
Sport i Hvidovre.

Filmen er muligjort med støtte fra
Flemming Holberg Fenger.

HLS og Forstadsmuseet er værter og
byder på et glas vin.

Kenneth Bak, formand for Kultur-fri-
tidsudvalget, byder velkommen.

Ingen tilmelding

Åbent hus i Rytterskolen

Tirsdag d. 15. oktober kl. 14-16
Mødested: Rytterskolen
Hvidovre Kirkeplads 1

Eftermiddagen hvor vi mødes over en kop kaffe.

Det er muligt at se Rytterskolen, og høre om skolens historie. Denne tirsdag vil vi præsentere et lille foredrag, en overraskelse.

Det vil også være muligt at småsnakke over medbragte fotos eller andet.

Ingen tilmelding denne dag, men tag en god ven eller nabo med.

Gratis adgang, servering 25 kr.

Ingen tilmelding

Hvidovre Bådelaug, 50 år

Onsdag d. 13. november kl 19-21
Mødested: Kometen
Hvidovrevej 280

Leon Tilgaard, formand gennem 17 år, vil fortælle Bådelaugets historie.

Året 2024 skulle være et festligt år, da Bådelauget kunne fejre 50-års jubilæum, desværre kom en efterårsstorm forbi og alt ændredes.

Der vil være mange historier og billeder fra årene på havnen.

Fotograf Torben Thyren udstiller dronebilleder fra havnen.

Julehygge i Rytterskolen

Torsdag d. 12. december kl. 14-16
Mødested: Rytterskolen
Hvidovre Kirkeplads 1

Traditionen tro runder vi året af med julehygge.

Lidt godt til ganen, julesange, måske et julebanko, og en julehistorie.

Pris 50 kr.

”De gjorde det”

Lone A. Sperschneider
har skrevet bogen:

” De gjorde det ”

Lone A. Sperschneider fortæller historien om sine bedsteforældre der efter 1. verdenskrig, den Spanske syge samt bolignøden der huserede i København, indrettede sig på pløjemarken ved Allingevej i 1914-23, hendes familie var ikke alene, mange tog springet fra København, byggede små huse, hjalp hinanden, og overlevede de svære år i troen på en bedre fremtid.

Mandag d 6. januar 2025 kl.
13.30- 15.30 i Magistergården

I samarbejde med
Hvidovre Kirke.

Mindestenens historie

I 2013 blev der placeret 85 granitblokke omkring Christiansborg Slotsplads, som foreløbig terrorbeskyttelsen af slotspladsen.

Disse blokke blev i 2018 erstattet af ca. 1m høje polerede granitkugler, der camouflerer stålpuletter, der er forankret i jorden.



Granitpuletter foran Christiansborg.
Foto: Jørgen Snedled

Granitblokkene er hentet på Bornholm. De vejede hver i gennemsnit ca. 2 ton og kostede ca. 1200,- kr. pr. ton.

Slots- og Kulturstyrelsen satte de gamle granit-afspærringssten til salg og selv-afhentning af kommunerne.



Der var mødt mange op til afsløringen af indestenen for sammenlægningen af Avedøre og Hvidovre
Foto: Foto: Jens Frederik Jørgensen

Hvidovre Kommune købte 100-200 sten til en pris på ca. 100 kr. stykket.

Stenene er blevet brugt til kystsikring og afspærring forskellige steder i Hvidovre. Der er nu ganske få tilbage på lager.



HLS's forretningsudvalg med kommunens kampagnecykel, var også aktive ved afsløringen.
Foto: Karen Johansen

Mindestenen i Avedøre var en af de sidste granitblokke på lageret.

Tak til Dorte Bach:
Kommunikations- og udviklingskonsulent for oplysningerne om mindestenens historie.